

Prof. dr hab. Roman Bäcker

UMK

**Recenzja osiągnięcia naukowego dra Adama Gendźwiła
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego**

1. Wstęp

Dr Adam Gendźwił ukończył studia geograficzne i socjologiczne. Jego nieopublikowany doktorat (*Poza partią i partyjnością. Syndrom antypartyjny w polskiej demokracji po 1989 roku*) można usytuować jako znajdujący się na pograniczu pomiędzy socjologią a politologią. Habilitant jest zatem jednocześnie politologiem, socjologiem i geografem. Od 2014 roku jest zatrudniony jako adiunkt w Katedrze Rozwoju i Polityki Lokalnej na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego.

To interdyscyplinarne wykształcenie i zarazem praktyka badawcza są bardzo dobrymi podstawami do uzyskiwania znaczących rezultatów naukowych.

2. Monografia

Dr Gendźwił w 2020 roku opublikował w Wydawnictwie Naukowym Scholar monografię zatytułowaną *Wybory lokalne w Polsce. Uczestnictwo, konkurencja i reprezentacja polityczna w demokracjach mniejszej skali*.

W polskim języku politologicznym do tej pory nie występowało pojęcie demokracji mniejszej skali. Autor zapożyczył je z książki Erica Olivera, Shanga Ha i Zachara Callena (2012). Kategoria ta dotyczy wszelkich wspólnot i zbiorowości (nie tylko lokalnych), które charakteryzują się odmiennym rozmiarem, zakresem i skrzywieniem dystrybucyjnym od demokracji wielkiej skali (large scale). To bardzo ciekawe rozumienie demokracji małej skali pozwala na wyraźne odróżnienie małych

lub miniaturowych państw demokratycznych od nawet dość licznych wspólnot nie będących jednak suwerennymi narodami politycznymi. Kategoria ta oczywiście nie została stworzona przez wyżej wymienionych autorów, funkcjonuje w literaturze światowej już od dłuższego czasu (zob. np. część 3 *Small-scale democracy* in: Van Deth, Montero, Westholm, 2007). Została ona stworzona przez Roberta Dahla i Edwarda Tufte prawie pół wieku temu (1973).

Demokracja mniejszej skali posiada szerszy zakres znaczeniowy niż demokracja lokalna, a tym bardziej od jeszcze węższej kategorii jaką jest pojęcie: wybory lokalne. Jednakże użycie tych słów w podtytule (choć niezbyt zręczne) musi być usprawiedliwione koniecznością uniknięcia redundacji.

Struktura książki jest całkowicie akceptowalna. Poszczególne rozdziały obejmują zagadnienia nie pokrywające się ze sobą i obejmujące łącznie całość pola badawczego wyznaczonego tytułem i podtytułem. Rozdział pierwszy został poświęcony skonstruowaniu modelu wyborów lokalnych, drugi – regułom wyborczym, trzeci – charakterystyce partycypacji wyborczej, czwarty – kandydatom, reprezentantom oraz poziomowi konkurencji pomiędzy nimi, a piąty – poziomowi upartyjnienia tego typu wyborów. Ostatni – szósty rozdział został poświęcony zakończeniu, w tym i określeniu kierunków dalszych badań. Całość poprzedza wstęp oraz – co jest warte wyróżnienia – podziękowania.

Autor wyróżnia trzy podstawowe cele książki. Pierwszy z nich ma charakter opisowy. Cel ten nie ma charakteru zbyt istotnościowego nawet jeśli studia nad wyborami lokalnymi są nie tylko w Polsce, ale i na świecie o wiele mniej znaczące niż analizy wyborów parlamentarnych czy prezydenckich. W tym jednak przypadku opisy dokonane przez Habilitanta uzupełniają stan wiedzy politologicznej w Polsce dotyczący samorządów lokalnych o niezbyt często poruszane kwestie reguł wyborów lokalnych oraz specyficznych zachowań wyborczych na szczeblu gminnym. Opis nie jest czynnością stricte badawczą, jednakże w wielu przypadkach ma charakter niezbędny dla weryfikacji hipotez badawczych. O wiele bardziej istotne są zatem dwa pozostałe cele.

Celem drugim było stworzenie modelu wyborów lokalnych jako odbywających się w demokracjach mniejszej skali. Cel ten został zrealizowany przez dra Gendźwiłła w rozdziale pierwszym. Zaproponował on model wyborów lokalnych uwzględniający po pierwsze zróżnicowanie horyzontalne występujące pomiędzy lokalnymi scenami

wyborczymi oraz po drugie wertykalne niepodobieństwo i brak hierarchii znaczenia między wyborami lokalnymi a parlamentarnymi. Model sformułowany przez dra Gendźwiłła traktuję jako poprawny i jednocześnie – jeśli ma się stać teorią – jako znajdujący się na początkowym etapie konceptualizacji. Po to, by mógł on być możliwy do zoperacjonalizowania konieczne jest skonstruowanie o wiele bardziej precyzyjnych stwierdzeń i prawidłowości.

Celem trzecim było przedstawienie analiz empirycznych dotyczących uczestnictwa, wyborczej selekcji elit, konkurencyjności oraz nacjonalizacji lokalnych systemów partyjnych. Co prawda, Autor nie formułuje hipotez, można je jednak w każdym przypadku zrekonstruować w poszczególnych rozdziałach empirycznych (od drugiego do piątego).

Autor zastosował w sposób trafny szereg technik analitycznych. Należy tu wymienić przede wszystkim analizę regresji (w tym logistycznej i probitowej), porównanie statystyk opisowych oraz analizy w schematach quasi-eksperymentalnych. Badania empiryczne są nie tylko poprawne, ale i dokonywane z bardzo dużą dozą fachowości. Nie można mieć do nich poważniejszych zastrzeżeń.

Z uwag pomniejszych. Na s. 18 autor pisze: „(s)zczegółowe hipotezy omawiam w dalszych rozdziałach”. Podstawowym obowiązkiem każdego badacza jest weryfikowanie hipotez badawczych. Ich omawianie nie jest potrzebne. Rozumiem jednak, że jest to bardziej lapsus językowy niż stwierdzenie wynikające z braku świadomości metodologicznej. Już bowiem na s. 20 pisze wyraźnie o hipotezach „poddawanych empirycznej weryfikacji”. Konieczne jest dodanie, że analiza nie tylko monografii, ale i pozostałego dorobku naukowego wskazuje na bardzo wysoki poziom samoświadomości metodologicznej.

Na s. 19 Autor pisze, że „część wyników omawianych w dalszej części książki była już wcześniej publikowana w postaci artykułów naukowych (choć czasami na potrzeby tego tomu dokonywałem pewnych modyfikacji /.../)”. Zgodnie z najlepszymi zwyczajami naukowymi Autor zarówno w odpowiednich miejscach w monografii, jak i w Autoreferacie dokładnie podał zakres zapożyczeń ze swojej twórczości. Warto by było jednak poinformować czytelników o uzyskaniu zgody redakcji czasopism na dokonanie tego typu tłumaczenia i następnie publikację.

Na s. 127 Autor pisze, że nowelizacji Kodeksu wyborczego w 2019 roku przyświecało zabezpieczenie się przed praktykami gerrymanderingu. Tymczasem teza

ta jest niemożliwa do udowodnienia przed rozpoczęciem kampanii wyborczej do samorządów terytorialnych w 2023 roku (po zakończeniu 5-letniej kadencji rozpoczętej w 2018 roku).

Badania przeprowadzone przez dra Adama Gendźwiła zrelacjonowane w rozdziałach empirycznych monografii z nadwyżką spełniają kryteria stawiane tekstom naukowym. Wysoka jest również ocena rozdziału pierwszego poświęconego konstruowaniu modelu wyborów lokalnych.

Autor w sposób wyróżniający stosuje fachowy język politologiczny. Jest to w dodatku połączone z doskonałą znajomością najnowszej światowej literatury politologicznej poświęconej wyborom lokalnym i demokracji mniejszej skali. Metody i techniki badawcze są typowe dla ilościowych badań politologicznych. Książka przedstawiona przez dra Adama Gendźwiła jako osiągnięcie naukowe ma zatem charakter bezsprzecznie politologiczny.

Monografia przedstawiona przez dra Adama Gendźwiła we wniosku habilitacyjnym jako osiągnięcie naukowe spełnia w pełni kryteria stawiane rozprawom habilitacyjnym.

3. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Habilitant w okresie po uzyskaniu stopnia doktora napisał jako autor lub współautor 21 artykułów naukowych. Znacząca część z nich jest opublikowana w najlepszych czasopismach światowych posiadających bardzo wysoki lub wysoki wskaźnik IF. Do takich czasopism należą np. *Local Government Studies*; *Space and Polity*, *Politics and Gender*, *Regional and Federal Studies* oraz *Acta Politica*. Jednocześnie publikował teksty w najlepszych ogólnopolskich czasopismach politologicznych oraz geograficznych (*Athenaeum*, *Studia Polityczne*, *e-Politikon*, *Studia Regionalne i Lokalne*).

Dr Adam Gendźwił jest ponadto współautorem czterech znaczących monografii poświęconych wyborom, partiom politycznym oraz samorządom gminnym opublikowanych przez Wydawnictwo Naukowe Scholar oraz Fundację Batorego. W każdym przypadku są to efekty przeprowadzonych w sposób bardzo rzetelny ilościowych badań empirycznych. Konieczne jest też wspomnienie, że po uzyskaniu stopnia doktora napisał pięć tekstów do prac zbiorowych w każdym przypadku

wydanych przez bardzo wysoko notowane w naukach społecznych wydawnictwa: Palgrave oraz Policy Press.

Niezbędnie należy też wspomnieć, że dr Adam Gendźwiłł był wielokrotnie kierownikiem bądź współ-wykonawcą w wielu projektach naukowych finansowanych przez NCN (Harmonia, Opus, Preludium), a w jednym przypadku w programie Horizon 2020.

Z powyższego opisu wynika jednoznacznie, że poziom badań naukowych prowadzonych przez dra Gendźwiłła był wielokrotnie oceniany wysoce pozytywnie. Oceny te w dodatku były formułowane przez wielu najlepszych w świecie specjalistów w zakresie obszaru zainteresowań badawczych Habilitanta.

Poziom badań naukowych prowadzonych przez dra Gendźwiłła można ocenić jako światowy. Jednocześnie można je usytuować jako jeden z najwyższych na poziomie ogólnopolskim.

Zbiorcze dane dotyczące liczby cytowań publikacji wnioskodawcy są imponujące. Liczba cytowań bez autocytowań w ramach Publish and Perish wynosi 277, Scopusa 41, a najbardziej restrykcyjnego - World of Science 25. Zważywszy na stosunkowo niedługi okres aktywności naukowej Habilitanta są to liczby wskazujące na już ugruntowaną pozycję w świecie naukowym. Wniosek ten jest dodatkowo potwierdzony danymi dotyczącymi indeksu Hirscha. W Google Scholar wynosi on 11, w Scopusie 4 i w Web of Science – 3.

4. Współpraca międzynarodowa

Dr Adam Gendźwiłł przez rok przebywał w ramach grantu Mobilność Plus w Southern Denmark University. Przed uzyskaniem stopnia doktora podobny staż odbył w De Montfort University w Leicester, a ponadto w Münster, w Northwestern University w Evanston oraz w University of California w Santa Barbara.

Ponadto dr Gendźwiłł uczestniczył w wielu konferencjach międzynarodowych, w tym będąc section chair lub workshop directeur w prestiżowych konferencjach ECPR. Jego dorobek naukowy został dostrzeżony w licznych redakcjach czasopism zagranicznych. Był recenzentem wielu tekstów przesyłanych do czasopism posiadających najwyższą rangę światową takich np. jak: Political Studies, Local Government Studies, Politics and Gender itd.

Współpracę międzynarodową można ocenić niesłychanie wysoko.

5. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzatorskie

Dr Gendźwiłł prowadził szereg zajęć dydaktycznych na Uniwersytecie Warszawskim. Do nich należą m.in. kursy metodologiczne i warsztatowe, dotyczące samorządności, polityki lokalnej oraz demokracji. Ponadto był wykładowcą na dwóch międzynarodowych szkołach letnich organizowanych przez ECPR/Eura oraz Stiftung Genshagen. Osiągnięcia dydaktyczne należy potraktować jako wykraczające poza zakres obowiązków nauczyciela akademickiego.

Osiągnięcia organizacyjne dotyczą przede wszystkim uczestnictwa w działalności stowarzyszeń naukowych. Koniecznie należy w tym przypadku wymienić współorganizację konferencji naukowych i paneli głównie w ramach konferencji ECPR, ale również European Urban Research Association. Warto też wymienić członkostwo w Radzie Naukowej interdyscyplinarnego Centrum Badań Ilościowych nad Polityką powołanym na Uniwersytecie Jagiellońskim. Poziom zaangażowania organizacyjnego można ocenić jako wysoki.

Ponadto dr Gendźwiłł jest ekspertem Fundacji Batorego, członkiem Zespołu Ekspertów Wyborczych oraz Zespołu Ekspertów Samorządowych. Koniecznie należy wymienić w tym przypadku uczestnictwo w zespole badającym zjawisko głosów nieważnych w czasie wyborów samorządowych w 2014 roku. Wśród licznych wypowiedzi publicystycznych konieczne jest wymienienie tekstów napisanych zarówno dla specjalistycznego dwutygodnika dla samorządowców Wspólnota, jak i czasopisma Forum Samorządowe.

6. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zwaną Konstytucją dla Nauki:

„stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej

formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.”

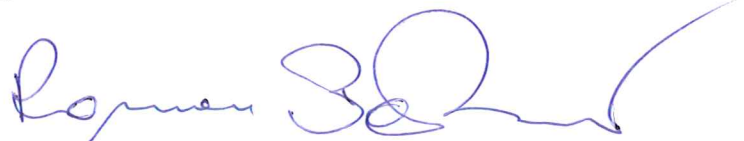
Wszystkie warunki sformułowane w punktach 1, 2a oraz 3 zostały przez Habilitanta spełnione.

Uważna analiza Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego (Dziennik Ustaw nr 196, poz. 1195 z 2011 roku) pozwala na stwierdzenie, że dr Adam Gendźwiłł spełnił wszelkie istotne warunki tam sformułowane. Ze względu jednak na implementację do polskiego systemu prawnego rozwiązań zapisanych w Konstytucji dla Nauki z 2018 roku nie sposób traktować tego rozporządzenia inaczej niż posiadający charakter wyłącznie instruktywny. Obligatoryjny charakter ma bowiem wyżej wzmiankowana Konstytucja dla Nauki.

7. Konkluzje

Po bardzo dokładnej analizie publikacji naukowych dra Adama Gendźwiłła, w tym szczególnie monografii *Wybory lokalne w Polsce. Uczestnictwo, konkurencja i reprezentacja polityczna w demokracjach mniejszej skali*, po analizie poziomu współpracy międzynarodowej oraz pozostałych form aktywności badawczej konkluzja ostateczna jest oczywista.

Z całym przekonaniem stwierdzam, że dr Adam Gendźwiłł z nadmiarem spełnia wszelkie kryteria stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Tym samym opowiadam się za nadaniem doktorowi Adamowi Gendźwiłłowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji.

Bibliografia

Dahl, R. A., & Tufte, E. (1973). *Size and Democracy* (Palo Alto, CA: Stanford University Press).

Oliver, J. E., Ha, S. E., & Callen, Z. (2012). *Local elections and the politics of small-scale democracy*. Princeton University Press.

Van Deth, J. W., Montero, J. R., & Westholm, A. (Eds.). (2007). *Citizenship and involvement in European democracies: A comparative analysis* (Vol. 17). Routledge.